

Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Balıkesir İli Örneği

Eray YILMAZ¹, Yusuf Levent ŞAHİN²,

Halil İbrahim HASESKİ³ & Osman EROL⁴

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerini; cinsiyet, sınıf düzeyi, öncelikli internet kullanım amacı ve günlük internet kullanım süresi değişkenlerine göre incelemektir. Tarama modelindeki araştırmanın örneklemini Balıkesir ili Merkez ilçedeki 32 liseden seçkisiz olarak belirlenmiş 2853 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri "İnternet Bağımlılık Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırma sonrası ölçeğin Cronbach Alfa (α) iç tutarlılık katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerle beraber farklılıkları araştırırken cinsiyet için t-testi, sınıf düzeyi, öncelikli internet kullanım amacı ve günlük internet kullanım süresi için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; lise öğrencilerinin % 17'sinin düşük, % 67'sinin orta ve % 16'sının da yüksek düzeyde internet bağımlısı olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri; cinsiyete, sınıf düzeyine, öncelikli internet kullanım amacına ve günlük internet kullanım süresine göre farklılık göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: İnternet bağımlılığı, Problemlerli internet kullanımı, Lise öğrencileri

 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.12973/jesr.2014.41.7>

¹ Öğretmen - Balıkesir T.C. Ziraat Bankası Fen Lisesi - eray_yilmaz@yahoo.com

² Yrd. Doç. Dr. - Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi - ylsahin@anadolu.edu.tr

³ Arş. Gör. - Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi - himhaseski@anadolu.edu.tr

⁴ Öğr. Gör. - Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi - oerol@mehmetakif.edu.tr

GİRİŞ

Dünyada 400 milyona yakın bilgisayarın internete bağlı olduğu ve 100 milyon civarında da web sitesi olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye’de de internet kullanımının her geçen gün arttığı ve oldukça yüksek sayılabilecek bir seviyeye ulaştığı bilinmektedir. 2012 yılının ilk çeyreğinde gerçekleştirilen bir araştırmaya göre, evlerin % 52’sinde bilgisayar, % 41’inde ise internet bağlantısı bulunmaktadır (Türk Telekom Web Sitesi, 2012). Chisholm (2006), 8–18 yaş arası çocukların ve gençlerin günde ortalama sekiz saat bilgisayar ve internet kullandıklarını belirterek internet kullanıcılarının büyük bölümünün ergenlik dönemindeki bireylerden oluştuğunun düşünülmesini sağlamıştır. Ergenlik dönemi ise, fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik gelişimlerin sürdüğü bir dönem olması nedeniyle oldukça önem taşımaktadır (Kulaksızoğlu, 2002). Nitekim yapılan çalışmalar, internet kullanım süresinin artmasına bağlı olarak yalnızlık, sosyal yalıtım, saldırganlık gibi duygusal ve davranışsal bozuklukların, genel sağlık sorunlarının ve depresyon belirtilerinin arttığını göstermektedir (Kubey, Lavin & Barrows, 2001; Kerber, 2005).

İnternet kullanım süresinin yukarıda bahsedilen sorunlara neden olacak düzeyde fazla olması, çoğunlukla internet bağımlılığı kavramıyla açıklanmaktadır. Genel olarak internet bağımlılığı, “bilgisayar başında internete bağlı olarak gereğinden fazla zaman geçirme problemi” olarak tanımlanmaktadır (Young, 1996).

İnternet bağımlılığı kavramı, internetin patolojik boyutunu tam olarak karşılamadığı için, bunun yerine bazı çalışmalarda “*problemlili internet kullanımı*” kavramı kullanılmıştır (Tutgun, 2009). Caplan’a göre (2005), problemlili internet kullanımı; sosyal, akademik/mesleki negatif sonuçlar doğuran bilişsel ve davranışsal belirtilerden meydana gelmiş çok boyutlu bir sendromdur. Young (1996) ise bu durumu; akademik, sosyal ve mesleki zararlara yol açması yönleriyle madde veya alkol bağımlılığına benzetmiştir. Young (2007), internet bağımlılığı ölçütlerini;

- İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (sürekli olarak interneti düşünme, internette yapılan aktivitelerin hayalini kurma vb.),
- İstenilen keyfi almak için giderek daha fazla oranda internet kullanma gereksinimi duyma,
- İnternet kullanımını kontrol etme, azaltma ya da tamamen bırakmaya yönelik başarısız girişimler gerçekleştirme,
- İnternet kullanımının azaltılması ya da tamamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük veya kızgınlık hissedilmesi,
- Başlangıçta planlandan daha uzun süre internette kalma,
- Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaş çevresiyle sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme,
- Başkalarına (aile, arkadaşlar, terapist vb.) internette kalma süresi ile ilgili yalan söyleme,
- İnterneti sorunlardan kaçmak veya olumsuz duygulardan (çaresizlik, suçluluk, çökkünlük, kaygı vb.) uzaklaşmak için kullanma olarak belirlemiş ve bu sekiz ölçütten beşinin karşılanmasını internet bağımlılığı tanısı konulabilmesi için yeterli görmüştür. Goldberg (1999) ile Beard ve Wolf (2001) benzer tanı ölçütleri belirlemişlerdir.

İnternet bağımlılığının ve problemlili internet kullanımının pek çok yetişkin gibi bazı ergenler için de önemli bir tehdit olduğu bir gerçektir. Bu nedenle ergenlik döneminin en

temel gelişimsel ihtiyaçlarından olan bir kimlik kazanılmasında internet bağımlılığının önemli bir rol oynadığının farkında olunmalıdır (Ceyhan, 2008).

İnternetin; ailenin ve arkadaşların yerini alması, gençlerin gelecekteki yaşamlarına yönelik olumsuzluklara ve gerçek dünyayı yanlış kaynaklardan öğrenmesine neden olabilir. Ailelerin, gençlerin internet kullanımında bir kontrol ve takip sistemi gerçekleştirmemesi, genç bireylerin internetten olumsuz yönde etkilenerek bağımlı olma riskini daha da arttırabilir. Özellikle ergenlik dönemlerinde yükseköğrenime adım atmak üzere olan lise öğrencilerinin ilgilerinin ders dışı alanlara kayması, devamsızlık yapmaları, sosyal ilişkilerden uzaklaşmaları öğrenim hayatlarını kesintiye uğratmakta ve bir meslek sahibi olmalarına, geleceklerini planlamalarına engel olmaktadır. İnternet bağımlılığı konusunda yapılan araştırmalar, bu olumsuzlukların giderilmesine ışık tutmaktadır.

Selnow (1984) bilgisayar ve internetin artık çocukların arkadaşlarının yerini aldığını “elektronik arkadaş” hipoteziyle açıklamış ve elektronik arkadaşlıkları gerçek arkadaşlıklara tercih eden çocukların sosyal ilişkilerinin zayıf olduğunu belirtmiştir. Başka bir araştırmada yaş ortalaması 11 olan 535 öğrencinin % 14,9’unun internet bağımlılığı belirtilerini gösterdiği ve bunlarda hiperaktivite bozukluğu görüldüğü ortaya çıkmıştır (Jeong, Cho, Ha, Yune & Kim, 2004). Diğer bir araştırmada, 11-18 yaş arası çocukların % 18,3’ünün patolojik internet bağımlısı olduğu ortaya konmuştur (Niemz, Griffiths & Banyard, 2005). Suhail ve Bergees (2006) tarafından 200 öğrenci üzerinde yapılan bir çalışmada ise interneti gereğinden fazla kullanan öğrencilerin kişiler arası ilişkilerde güçlük çektikleri, giderek yalnızlaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bayraktar (2001), internetin ergen gelişimindeki rolünü inceleyip, internetin yanlış kullanımıyla ilişkili sorunlara dikkat çekmek amacıyla KKTC’de 12-17 yaşları arasındaki 686 ilköğretim ve lise öğrencisinin katılımıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin % 1,1’lik kısmının internet bağımlısı olduğu, % 11’lik bir kısmının da sınırlı belirti gösterdiği bulgularına ulaşmıştır.

Aslanbay (2006), İstanbul’un değişik semtlerine dağılmış okullarda öğrenim gören lise kademesindeki 296 öğrenciyle bir saha araştırması gerçekleştirmiştir. “Zorunlu Bir Tüketim: İnternet Bağımlılığı Eğilimi” adlı yüksek lisans çalışmasında internet bağımlılığı çeşitli değişkenler açısından incelenmiş; araştırma sonucunda internetten alınan haz faktörleri ile internet bağımlılığı arasında belirgin bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca çalışmada internet kullanım saati ile internet bağımlılık eğilimi düzeyleri arasında da anlamlı farklılık görülmüştür.

Kayri ve Günüş (2010), Nichols ve Nicki’nin (2004) geliştirmiş olduğu “İnternet Bağımlılık Ölçeği’nin (Internet Addiction Scale) Türkçeye uyarlanması, yapı geçerliğinin ve iç tutarlılığının belirlenmesi amaçlı bir araştırma yapmışlardır. Yüzüncü Yıl Üniversitesi (YYÜ) öğrencilerinin çalışmanın evrenini oluşturduğu bu araştırma için YYÜ Bilgisayar Bilimleri Araştırma ve Uygulama Merkezi’nden (BBAUM) 277 öğrenci örneklem olarak alınmıştır. Yapılan ölçek uyarlamasıyla birlikte çalışma grubundaki bağımlılık düzeyleri de incelenmiş ve öğrencilerin % 12,64’ünün internet bağımlısı olma yolunda risk içerisinde oldukları ve % 12,26’sının da internet bağımlısı olduğu tespit edilmiştir.

İlgili araştırmalar değerlendirildiğinde, Türkiye’de internet bağımlılığı potansiyeli oldukça yüksek olan ergen bireyleri kapsayan lise düzeyinde herhangi bir araştırma bulunmadığı ve alanyazında bu anlamda bir boşluk olduğu görülmektedir. Sözü edilen boşluğu doldurmak amacıyla bu araştırmada; lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri nasıldır?
2. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri; cinsiyete, sınıf düzeyine, öncelikli internet kullanım amacına ve günlük internet kullanım süresine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte var olmuş ya da var olan bir durumu mevcut şekliyle betimlemeyi amaçlayan modellerdir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan anlaşılacak istenen durumu uygun bir biçimde belirlemektir (Karasar, 2005). Çalışmada, lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri belirlenerek çeşitli değişkenler bakımından incelenmiştir.

Evren-Örnekleme

Çalışmanın evreni 2012–2013 öğretim yılında Balıkesir ilindeki 139 lisede öğrenim görmüş 61081 öğrencidir. Çalışmanın örneklemini ise, Balıkesir Merkez ilçedeki 32 liseden seçkisiz olarak belirlenmiş 2853 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 53,8'i kız, % 46,2'si erkektir. Sınıf düzeyleri incelendiğinde; % 32,7'si 9. sınıf, % 36,2'si 10. sınıf, % 23,3'ü 11. sınıf ve % 7,8'i de 12. sınıf öğrencisidir. Katılımcıların % 40'ı öncelikli internet kullanım amacını sosyal ağlar olarak belirtirken % 81,7'si de günde 1-3 saat arası internet kullanmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri toplanırken Günüş (2009) tarafından geliştirilen "İnternet Bağımlılık Ölçeği" ile birlikte Kişisel Bilgi Formunu da içeren veri toplama aracı katılımcılara çevrimiçi olarak sunulmuştur. Verilerin çözümlenmesi sürecinde, 3070 öğrenciden elde edilen formların 217'si (% 7) uygun biçimde doldurulmadığından değerlendirmeye alınmamıştır.

Söz konusu ölçekte tümü olumlu olarak ifade edilmiş 35 madde bulunmaktadır. Tutum düzeyleri beşli Likert derecelleme ile ölçeklendirilmiştir. Likert tipindeki derecelmeler; "Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum", "Kesinlikle Katılmıyorum" şeklindedir. "Tamamen Katılıyorum" derecesinin karşılığı 5 puan, "Kesinlikle Katılmıyorum" derecesinin karşılığı ise 1 puandır. Madde puanları 1'den 5'e doğru arttıkça bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

Günüş'ün (2009) uygulamasına katılan 754 öğrencinin yaş ortalaması 15,82'dir. Ölçeğin Cronbach Alfa (α) iç tutarlık katsayısı .94 ve toplam açıklanan varyans % 47.46 olarak bulunmuştur. Ortaya konulan dört faktör; "Yoksunluk", "Kontrol Güçlüğü", "İşlevsellikte Bozulma" ve "Sosyal İzolasyon" olarak isimlendirilmiştir.

Bu araştırmada, katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda ölçeğin geneli için Cronbach Alfa (α) iç tutarlık katsayısı .96 ve toplam açıklanan varyans % 57,32 olarak hesaplanmıştır. Faktörlere ilişkin iç tutarlık katsayıları ise "Yoksunluk" için .89, "Kontrol güçlüğü" için .91, "İşlevsellikte bozulma" için .91, "Sosyal İzolasyon" için ise .90'dır. İnternet bağımlılık ölçeğinin hem alt boyutlarının hem de ölçeğin genelinin Cronbach Alfa (α) iç tutarlık katsayıları Kalaycı'nın (2009) önerdiği yüksek güvenilirlik sınırı olan .80'in üzerindedir. Buna göre ölçüm sonuçlarının yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir.

Verilerin normal dağılım göstermesi durumunda ölçek puanlanırken, eşik değer olarak aritmetik ortalama($\bar{X}$) $\pm$ standart sapma(S) kabul edilmektedir. Bağımlılık düzeyinin sınıflandırılmasında ise düşük için ($\bar{X}-S$), orta için ($\bar{X}$) ve yüksek için ($\bar{X}+S$) kullanılmaktadır.

Verilerin Analizi

Ölçekten alınan toplam puanlar üzerinde yapılacak olan test istatistiklerinin uygunluğu için verilerin normal dağılıp dağılmadığı test edilmiştir. Histogram ve Q-Q Plot grafikleri incelendiğinde, eğrinin simetrik bir dağılım gösterdiği görülmüştür. Toplam puana ait merkezi eğilim ölçüleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Toplam puana ait merkezi eğilim ölçüleri

$\bar{X}$	Medyan	Mod	Çarpıklık	Basıklık
79.49	75.00	78.00	.750	.201

Büyüköztürk’e göre (2011), puanların dağılımında aritmetik ortalama, medyan ve mod birbirine yakınsa ve Skewness (Çarpıklık) - Kurtosis (Basıklık) değerleri -1 ile +1 değerleri arasında ise puanların normal dağılım gösterdiği söylenebilir ve parametrik testler kullanılabilir. Buna göre yapılan normallik testleri sonucu ölçekten toplanan verilerin normal dağıldığı görülmüş ve analizlerde parametrik istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

İnternet bağımlılık ölçeğinden elde veriler doğrultusunda lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri belirlenerek çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılmıştır. Cinsiyete ilişkin farklılıkları araştırırken bağımsız örneklem t-testi, ikiden fazla alt grubu olan değişkenlere ilişkin farklılıkları araştırırken ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan tüm analizlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, ölçekten elde edilen verilere, yapılan analizler sonucu ortaya çıkan bulgulara ve bunlara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Ölçekten Elde Edilen Verilere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İnternet bağımlılık ölçeğinden elde edilen toplam puanlar analiz edildiğinde, ortalama puan 79.49 olarak hesaplanmış ve eşik değer olarak kabul edilmiştir. Standart sapma 28.12 olurken en küçük değer 36 ve en büyük değer 173 olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri

	f	%
Düşük ($\bar{X}-S$)	489	17.1
Orta ($\bar{X}$)	1899	66.6
Yüksek ($\bar{X}+S$)	465	16.3

Tablo 2’ye göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin % 17,1’inin düşük, % 66,6’sının orta ve % 16,3’ünün de yüksek düzeyde internet bağımlısı olduğu ortaya konmuştur. Buna göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun orta düzeyde internet bağımlısı olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Kişisel Özellikleri ile Bağımlılık Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Bulgular ve Yorumlar

Tablo 3'te katılımcıların internet bağımlılık durumlarını cinsiyete göre karşılaştırmak amacı ile yapılan t-testi analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete göre internet bağımlılık durumları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
İnternet Bağımlılığı	Kız	1536	73.54	26.27	2697.802	12.460	.00
	Erkek	1317	86.44	28.61			
	Toplam	2853					

Tablo 3'e göre kız ve erkek öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam bağımlılık puanları incelendiğinde, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$t_{(2853)}=12.460$ $p<.01$]. Erkeklerin kızlara göre daha fazla internet bağımlısı oldukları söylenebilir.

Tablo 4. Sınıf düzeyine göre internet bağımlılık durumları

Toplam Puan	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	sd	F	p	Anlamlı Fark (Scheffe)
İnternet Bağımlılığı	1. 9. Sınıf	933	82.13	28.74	3-2849	6.945	.00	1>3
	2. 10. Sınıf	1033	79.76	28.02				2>3
	3. 11. Sınıf	664	75.69	27.02				

$p<.01$

Tablo 4'teki tek yönlü varyans analizi sonuçları, öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam bağımlılık puanlarına göre sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir [$F_{(3-2849)}=6.945$, $p<.01$]. Buna göre, hem 9. sınıftaki hem de 10. sınıftaki öğrencilerin, 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla internet bağımlısı oldukları söylenebilir.

Tablo 5. Öncelikli internet kullanma amacına göre internet bağımlılık durumları

Toplam Puan	Öncelikli İnternet Kullanım Amacı	N	$\bar{X}$	S	sd	F	p	Anlamlı Fark (Scheffe)
İnternet Bağımlılığı	1.Ödev-Araştırma	914	68.08	24.17	6-2846	66.734	.00	2>3>5>1 6>3>5>1
	2. Sohbet	77	98.42	34.32				2>4
	3. Sosyal ağlar	1141	84.14	26.78				2>7>1
	4. Haber	84	71.48	18.75				6>3>4
	5. Müzik-Film	292	76.55	26.67				6>7>4
	6. Oyun	231	99.97	30.55				
	7. Web'de Sörf	114	83.70	27.48				

$p<.01$

Tablo 5'teki tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam bağımlılık puanları incelendiğinde öncelikli internet kullanma amacına göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir [$F_{(6-2846)}=66.734$, $p<.01$]. Buna göre hem sohbet hem de oyun öncelikli internet kullanan öğrencilerin toplam bağımlılık puanları; sırası ile sosyal ağ, müzik-film ve ödev-araştırma öncelikli internet kullanan öğrencilerinkinden daha fazladır.

Sohbet öncelikli internet kullananların toplam bağımlılık puanları haber öncelikli kullananlardan daha fazladır. Yine sohbeti Web’de sörf ve ödev hazırlama takip etmektedir. Öncelikli internet kullanım amacı oyun olanların toplam bağımlılık puanları sosyal ağlardan, sosyal ağların da önceliği haber olanlardan daha fazladır. Yine önceliği oyun olanlar Web’de sörf önceliklilerden, Web’de sörf olanlar da haber önceliklilerden daha yüksek bağımlılık puanına sahiptir.

Tablo 6. *Günlük internet kullanım süresine göre internet bağımlılık durumları*

Toplam Puan	Günlük İnternet Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S	sd	F	p	Anlamlı Fark (Scheffe)
İnternet Bağımlılığı	1. 10 saat ve üzeri	107	117.01	29.39	3-2849	193.056	.00	1>3>4
	2. 7-9 saat	87	109.72	28.77				2>3>4
	3. 4-6 saat	327	95.96	27.87				
	4. 1-3 saat	2332	74.34	25.01				

p<.01

Tablo 6’deki tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam bağımlılık puanları incelendiğinde günlük internet kullanım süresine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir [$F_{(3-2849)}=193.056$, $p<.01$]. Buna göre hem 10 saat ve üzeri, hem de 7-9 saat arası günlük internet kullanan öğrencilerin toplam bağımlılık puanları, 4-6 saat arası kullananlardan daha fazladır. 1-3 saat arası günlük internet kullanan lise öğrencilerinin bağımlılık puanları ise en düşüktür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri farklı değişkenlere göre incelenmiştir. İnternet bağımlılık ölçeğinden elde edilen toplam puanlar analiz edilerek eşik değerle birlikte bağımlılık düzeyleri belirlenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin büyük çoğunluğunun orta düzeyde, % 16’sının ise yüksek düzeyde internet bağımlısı olduğu ortaya konmuştur. Benzer çalışmalarda yüksek düzeydeki bu bağımlılık oranı % 10,1 (Günüç, 2009) ve % 1,1 (Bayraktar, 2001) olarak bulunmuştur. İnan (2010) ise katılımcıların % 0,4’ünün internet bağımlısı ve % 9,2’sinin de semptom gösterenler (olası bağımlı veya risk altında) olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri, cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Erkeklerin bağımlılık puanlarının kızlara oranla anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Günüç (2009) ve İnan (2010) da cinsiyete göre internet bağımlılık düzeylerini incelenmiş ve erkeklerin kızlara göre bağımlılık düzeylerini daha yüksek bulmuştur. Taçyıldız (2010) ise araştırması sonucunda bağımlı olan grubun içinde erkeklerin yoğunlukta olduğu sonucuna ulaşmıştır (% 77,8).

Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri sınıf düzeyine göre incelendiğinde; hem 9. sınıftaki hem de 10. sınıftaki öğrencilerin bağımlılık puanlarının, 11. sınıf öğrencilerinininkinden daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Günüç (2009) çalışmasında, en yüksek bağımlılık düzeyini 9. sınıflarda tespit ederek benzer sonuca ulaşmıştır.

İnternet bağımlılık düzeyleri öncelikli internet kullanım amacına göre de farklılaşmaktadır. Hem sohbet hem de oyun öncelikli internet kullananların bağımlılık puanları en yüksek olurken; araştırma-ödev hazırlama öncelikli internet kullanan öğrencilerininki ise en düşüktür. Günüç’ün (2009) ve İnan’ın (2010) yaptığı çalışmalarda da

interneti daha çok oyun oynamak ve sohbet etmek için kullananların internet bağımlılığına daha yatkın oldukları saptanmıştır.

Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri günlük internet kullanım süresine göre değişmektedir. Hem 10 saat ve üzeri, hem de 7-9 saat arası günlük internet kullanan öğrencilerin bağımlılık puanları, 4-6 saat arası kullananlardan daha fazladır. 1-3 saat arası günlük internet kullanan öğrencilerin bağımlılık puanları ise en düşüktür. Buna göre günlük internet kullanım süresi ile internet bağımlılığı arasında çok belirgin bir ilişkinin ve aynı yönde bir orantının varlığından söz edilebilir. İlgili çalışmalarda da, bireylerin günlük kullanım miktarlarına göre bağımlılık tespitinde bulunulmuştur. Bunun yanında Young (2007) çalışmasında haftalık internet kullanım süresi 40 ile 80 saat arasında değişen bireylerin internet bağımlısı olabileceğine dikkat çekmiştir.

Araştırmanın bulgularına göre lise öğrencilerinin interneti ödev-araştırma amacından çok, sohbet ve oyun öncelikli kullandıkları görülmüştür. Aileleri bilinçlendirmek ve öğrencileri eğitmek suretiyle internetin sadece bu amaçlarla kullanılmadığı açıklanabilir. Öğrenciler interneti eğitsel amaçlı kullanmaya yönlendirilebilir. Bunun için özellikle okullardaki rehberlik servisleri tarafından etkin çalışmalar yapılabilir.

İnternet bağımlılığı konusunda farkındalığı arttırmak adına okullardaki bilişim teknolojileri dersine ilişkin öğretim programında geliştirme çalışmaları yapılarak "İnternet Bağımlılığı Nedir?", "Bilgisayar ve İnternet Nasıl Doğru Kullanılabilir?" gibi konuların yer alması sağlanabilir. İnternet bağımlısı olan öğrencilerin akademik başarıları da sorgulanıp başarıları düşmekte olanlarla birebir görüşmeler yapılarak durumun daha da kötüye gitmemesi için gerekli önlemler alınabilir.

Araştırmadan elde edilen bir başka bulgu da günlük internet kullanım süresi arttıkça bağımlılık düzeyinin de arttığıdır. Bu nedenle öğrencilere, belirli süreler içerisinde internet kullanma alışkanlığı kazandırılabilir. Evde ve okulda kullanım süresini denetleyen çeşitli yazılımlar kullanılabilir. Bağımlılığa engel olmak için bilgisayar ve internet kullanımını tamamen engellemek yerine bireylerin bu teknolojileri doğru kullanması konusunda bilinçlendirilmeleri gerektiği unutulmamalıdır.

Bu araştırma sadece Balıkesir ilindeki liseleri kapsamaktadır. Yurt içinde ve yurt dışındaki araştırmaların sınırlı sayıda olduğu düşünülürse, yeni araştırmaların daha geniş ve farklı örneklerde tekrar edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aslanbay, M. (2006). A compulsive consumption: Internet use addiction tendency. The case of Turkish high school students. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bayraktar, F. (2001). İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Caplan, S. E. (2005). A social skill account of problematic internet use. *The Journal of Communication*, 55 (4), 736.
- Ceyhan, E. (2008). Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15 (2), 109-116.
- Chisholm, J. F. (2006). Cyberspace violence against girls and adolescent females. *Annals New York Academy of Sciences*, 1087, 74-89.

- Günüç, S. (2009). İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- İnan, A. (2010). İlköğretim II. kademe ve lise öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Jeong, Y. H., Cho, S. C., Ha, J., Yune, S. K. & Kim, S. J. (2004). Attention deficit hyperactivity symptoms and internet addiction. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 58, 487-494.
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayınevi.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kayri, M. & Günüç, S. (2010). Türkiye’de internet bağımlılık profili ve internet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik-güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 220-232.
- Kerber, C. S. (2005). Problem and pathological gambling among college athletes. *Ann Clin Psychiatry*, 17 (4), 243-247.
- Kubey, R. W., Lavin, M. J. & Barrows, J. R. (2001). Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings. *Journal of Communication*, 366-382.
- Kulaksızoğlu, A. (2002). *Ergenlik psikolojisi* (4. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Nichols, L. A. & Nicki, R. (2004). Development of a psychometrically sound internet addiction scale: A preliminary step. *Psychology of Addictive Behaviors*, 18 (4), 381-384.
- Niemz, K., Griffiths, M. & Banyard, P. (2005). Prevalence of pathological internet use among university students and correlations with self-esteem, the general Health Questionnaire (GHQ), and disinhibition. *CyberPsychology & Behavior*, 8 (6), 562-570.
- Suhail, K. & Bargees, Z. (2006). Effects of excessive internet use on under graduate students in Pakistan. *CyberPsychology & Behavior*, 9 (3), 297-307.
- Selnow, G. W. (1984). Playing video games: The electronic friends. *Journal of Communication*, 34, 148-156.
- Taçıyıldız, Ö. (2010). Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tutgun, A. (2009). Öğretmen adaylarının problemleri internet kullanımlarının incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Türk Telekom (2012). <http://www.turktelekom.com.tr/tt/portal/Guncel/Detay/Turk-Telekom-Turkiye-nin-Internet-Kullanim-Haritasini-Cikardi>. Erişim Tarihi: 07.10.2013.
- Young, K. S. (1996). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 3, 237-244.
- Young, K. S. (2007). Cognitive behaviour therapy with internet addicts: treatment outcomes and implications. *CyberPsychology & Behavior*, 10, 671-679.

An Analysis of Internet Addiction among High School Students with Respect to Several Variables: Balıkesir Province Sample

Eray YILMAZ⁵, Yusuf Levent ŞAHİN⁶, Halil İbrahim HASESKİ⁷ & Osman EROL⁸

Introduction

Currently, it is estimated that 400 million computers worldwide are connected to the Internet and that the number of websites is approximately 100 million. According to Chisholm (2006), children and teenagers between the ages of 8 and 18 spend approximately eight hours each day using computers and accessing the Internet.

Research has revealed that most Internet users are individuals in the adolescent period. Since adolescence is a period in which physiological, psychological, and sociological developments are taking place, it is an important time for both individuals and for society (Kulaksızoğlu, 2002). Indeed, studies have indicated that among adolescents, symptoms of emotional and behavioral problems such as loneliness, social isolation, aggression, depression, and general health problems appear to increase as time spent using the Internet increases (Kubey, Lavin & Barrows, 2001; Kerber, 2005).

That Internet usage time can contribute to the development of these problems is mostly explained by the concept of Internet addiction. In general, Internet addiction is defined as the problem of spending more time on the Internet than is needed (Young, 1996). Internet addiction and problematic Internet use are seen by many adults as a significant threat to the healthy development of some adolescents. As one of the most basic developmental needs of adolescents is to acquire an identity, it is important to be aware that Internet addiction may play an important role in that process (Ceyhan, 2008). Unless parents undertake a control and monitoring system of their children's Internet use, young people may be adversely affected by their Internet use and may be at risk of becoming addicted to it. The research on Internet addiction has shed some light on how to overcome these issues.

In one study, it was revealed that 14.9% of 535 students with an average age of 11 had symptoms of Internet addiction as well as hyperactivity disorders (Jeong, Cho, Ha, Yune & Kim, 2004). In another study, it was found that 18.3% of children between ages 11 and 18 were pathologically addicted to the Internet (Niemz, Griffiths & Banyard, 2005). In his study, Bayraktar (2001) concluded that 1.1% of 686 elementary and secondary school students between 12 and 17 years old demonstrated symptoms of Internet addiction, and 11% of these students demonstrated limited symptoms. Kayri and Günüş in their study (2010) found that 12.26% of 227 university students were addicted to the Internet and another 12.64% were at risk of becoming addicted to Internet use. In this context, the aim of this study is to investigate the levels of Internet addiction among high school students in terms of different variables.

Method

⁵ Teacher - Balıkesir T.C. Ziraat Bankası Science High School - eray_yilmaz@yahoo.com

⁶ Asst. Prof. Dr. - Anadolu University, Faculty of Educational - ylsahin@anadolu.edu.tr

⁷ Research Asst. - Anadolu University, Faculty of Educational - himhaseski@anadolu.edu.tr

⁸ Lecturer - Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Educational - oerol@mehmetakif.edu.tr

A survey model was used in this study. Internet addiction levels of high school students were determined and researched with regard to different variables. The sample of this research consisted of 2853 students who were chosen randomly from 32 high schools in Balıkesir Province in the academic period between 2012 and 2013.

An “Internet Addiction Scale” and a “Personal Information Form” were presented online in order to collect data for the research. The scale consisted of 35 items presented in a five-point, Likert-type scale. According to the implementation results of Günüç (2009), the average age of the sample of 754 students was 15 years, 10 months. Cronbach’s alpha (α) internal consistency of the scale was .94, and total reported variance was 47.46%. It was tested whether the data were dispersed normally or not for the consistency of the test statistics, which will be carried out on the total points gathered from the scale. When a histogram and Q-Q plot graphics were examined, it was observed that the curve was symmetrical and the data were dispersed normally. To analyze differences, sample t-test, and differences of the other variables, one-way analysis of variance was used.

Findings

When the total points gathered from the Internet Addiction Scale were analyzed, the average score was calculated as 79.49. Standard deviation was 28.12. While the lowest value was 36, the highest value was 173.

Of all students who took part in the survey, it was found that 17.1% of them had a low level of Internet addiction; 66.6% of the students had a medium level; and 16.3% of the students had a high level of Internet addiction. When the total addiction scores of the students were analyzed, in terms of gender, grade level, primary purpose for using the Internet, and duration of daily use, significant differences were found.

Conclusions, Discussions, and Implications

It was revealed that 16.3% of the high school students who took part in the survey had a high level of Internet addiction. In similar studies by Günüç (2009), the addiction score for high level was 10.1% and for Bayraktar (2001), it was 1.1%. For İnan (2010), 0.4% of the participants were considered to be Internet addicts, and 9.2% of them had symptoms (potential addict or at risk).

Internet addiction levels of high school students differed with regard to gender. The addiction scores of male students were significantly higher than those of females. Both Günüç (2009) and İnan (2010) found that addiction levels of males were higher than those of females in their research. As a result of his study, Taçyıldız (2010) found that males were more addicted among other groups of addicted people as well.

When the levels of Internet addiction among high school students were examined with regard to grade levels, it was observed that the addiction scores of both ninth grade and tenth grade students were higher than those of eleventh grade students. Günüç (2009) found a similar result, identifying the highest addiction level present among ninth graders.

Furthermore, Internet addiction levels differed with regard to primary Internet use. While those who use the Internet primarily for gaming and chatting have the highest scores, those who use the Internet primarily for homework and research have the lowest scores. According to studies conducted by Günüç (2009) and İnan (2010), it was found that those who use the Internet more for gaming and chatting were more likely to become addicted to the Internet.

Internet addiction levels of high school students differ with respect to duration of daily Internet use. Addiction scores of students who use the Internet 10 or more hours a day and those using it between 7 and 9 hours a day were higher than the addiction scores of those students who use the Internet between 4 and 6 hours a day. Students who use the Internet between 1 and 3 hours had the lowest scores. Therefore, an explicit relationship between duration of daily Internet use and Internet addiction can be noted and the existence of a proportion in the same way. Similar studies also revealed addiction with regard to duration of daily use by individuals. Moreover, Young (2007) stated that individuals who use the Internet between 40 and 80 hours weekly were likely to become addicted to the Internet.

According to the findings of the study, it was revealed that high school students use the Internet primarily for gaming and chatting rather than for doing homework and research. Thus, by raising the awareness of parents and families and training students that the Internet should not be used for only those purposes; students can be directed to use the Internet for educational purposes as well. Furthermore, effective activities can be carried out by counseling services in schools.

In order to raise public awareness of the problems related to Internet addiction, there should be changes made to the syllabi of information technology courses, for example, by referring to Internet addiction and its symptoms and negative effects, and how computers and the Internet can be used efficiently and safely by young people.

Another finding gathered from the study is that as long as the daily Internet use duration increases, the level of addiction also increases. Thus, students should be taught effective Internet use habits. Software is available that can be used to track Internet use duration in the home and in schools. It should be kept in mind, however, that instead of hindering Internet access to prevent addiction, individuals should be informed about how to use the technology effectively, efficiently, and safely. By checking the academic achievements of students who are believed to be Internet addicts, immediate measures can be taken before their situations get worse.

This study comprises the high schools in Balıkesir Province only. Considering the limited studies in Turkey and abroad, new studies with more extensive and different samples will be useful to learn more about this issue.

Key Words: Internet addiction, Problematic internet use, High school students

Atıf için / Please cite as:

Yılmaz, E., Şahin, Y. L., Haseski, H. İ. & Erol, O. (2014). Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Balıkesir ili örneği [An analysis of internet addiction among high school students with respect to several variables: Balıkesir province sample]. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi - Journal of Educational Sciences Research*, 4 (1), 133-144. <http://ebad-jesr.com/>